

๕ เบี้ย

๑ อนันต์ วัฒนานิก

ขุนนางจีนสมัยราชวงศ์ไต้เซ็ง ได้เรียบเรียงเรื่องราวชาวกรุงสุโขทัยไว้ว่า ชาวเมือง “ชื่อชายใช้เบี้ยแทนตังจี่ บิดไม่ใช้เบี้ยความไข้ก็เกิดชุกชุม” ศีลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงก็ได้บรรยายประเพณีการกฐิน พระราชทรัพย์ที่ทรงบริจาคเป็นค่า “บริพารกฐินโยยทาน” ถึงปีละ 2 ล้านเบี้ย

เบี้ยที่กล่าวนี้ เป็นเปลือกหอยทะเล หอยเบี้ยมีหลายชนิด มี เบี้ยโพรง เบี้ยแก้ว เบี้ยจัน เบี้ยนาง เบี้ยหมู เบี้ยพองลม เบี้ยบัว เป็นหอยขนาดเล็ก ลวดลายสีสันงดงามหลายชาติใช้เป็นเครื่องแลกเปลี่ยนแทนเงินตรา เบี้ยนอกจากจะมีความสวยงามตามธรรมชาติแล้ว ยังยากในการปลอมแปลง ความคงทนก็ไม่แพ้เงินที่ทำด้วยโลหะ

หอยเบี้ยเป็นของหายาก แม้ประเทศไทยจะมีฝั่งทะเลยาวหลายพันไมล์ ก็ไม่ปรากฏว่าหอยเบี้ยมีชุกชุมในจังหวัดใด จะมีอยู่บ้างก็เล็กน้อยเต็มที ในบริเวณชายฝั่งทะเลด้านมหาสมุทรอินเดีย แถวจังหวัดภูเก็ตเคยเห็นชาน้ำแก้วได้บ้าง

ชาวเมืองสุโขทัยและอยุธยา ได้อาศัยหอยเบี้ยจากพ่อค้าชาวอินเดียและเรือพ่อค้าจาก ฟิลิปปินส์นำ มาขายให้ถึงกระนั้นก็ไม่เคยปรากฏว่า มีพ่อค้าขนหอยเบี้ยเข้ามาจนเบี้ยเพื่อ เหมือนการเพื่อของเงินในหลาย ๆ ประเทศแห่งยุคนี้ มีนักกุต ในสมัยอยุธยาเบี้ยกลับมีคิ จนถึงเอาคินเหนียวมาบันทึกตราเผาไฟ ใช้ต่างหอยเบี้ย เรียกว่า เงิน

ประกอบ หรือ เงินคินเผา

ค่าของเบี้ยมันคงเพียงไร ลองดูจากอัตราค่าปรับใหม่ จากกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา กฎพระอัยการพรหมศักดิ์ ว่าด้วยการปรับใหม่จำเลยที่กำหนดเป็นเบี้ยใช้ทดแทนความเสียหายให้แก่โจทก์

โทษทำร้ายร่างกายผู้อื่นถึงศีรษะแตก เสียค่าปรับใหม่ 55000 เบี้ย ทำแขน-ขาผู้อื่นหัก โทษปรับ 77000 เบี้ย ทำให้ผู้อื่นตาบอดพิการตลอดชีวิต โทษปรับเพิ่มเป็น 111000 เบี้ย

อัตราค่าแลกเปลี่ยนเบี้ย เงิน 1 บาท แลกเบี้ยได้ 6400 เบี้ย ค่าดวงตาคณสมัยอยุธยาหากคิดเป็นเงินบาทที่ตกราว 17 บาท กับเศษอีก 22 เบี้ยเท่านั้น

มาตราแลกเปลี่ยนเงินนี้ ยังคงใช้สืบมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ดังนี้

50 เบี้ย	เป็น	1 โสฬส
2 โสฬส	เป็น	1 อัฐ
2 อัฐ	เป็น	1 ไพ
4 ไพ	เป็น	1 เฟื้อง
2 เฟื้อง	เป็น	1 สลึง
4 สลึง	เป็น	1 บาท
4 บาท	เป็น	1 ตำลึง
20 ตำลึง	เป็น	1 ชั่ง

ความนิยมการใช้หอยเบี้ยค่อย ๆ หายไป ในราชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ราว พ.ศ. 2405 เนื่องจากรัฐบาลคิดทำเงินกะแปะขึ้นมาใช้แทน ประกอบ

กับพ่อค้าทำหอยเบี้ยเข้ามาขายมากขึ้น แต่ชื่อของเบี้ยยังคงนำมาเรียกเงินกะแปะว่าเบี้ยกะแปะ หรือเบี้ยแปะกันอีกต่อไป

เบี้ยหรือเงินกะแปะที่ใช้ในเมืองตานีนั้น “ทำด้วยตะกั่วขนาดเท่ากับเงินเหรียญ พระยาสงขลาทำส่งมาให้ใช้ ในหัวเมืองทั้ง 7 เมือง ส่วนเจ้าเมืองทั้ง 7 ก็จัดส่งเงินไปใช้ค่าเบียดตะกั่วตามจำนวนที่เมืองสงขลาส่งมา”

ลักษณะแบน “เจาะรกลางคล้ายแปะเงิน กลมโตศูนย์สี่นิ้วครึ่งกับกระเบียดเศษ รูในกว้างศูนย์สี่นิ้วครึ่งกับกระเบียดน้อย มีอักษรแขกทั้ง 2 หน้า ราคา 120 เบ็นก่อน 4 ก่อน เป็นโขก 2 โขกเป็น 1 เหรียญแมกซิกันหรือ 1 เหรียญบาท”....

“โขก เป็นเพียงมาตราเงิน คือไม่มีตัวเงินตรา ใช้กันลงไปถึงปัตตานีและกลันตัน ตอนเหนือตั้งแต่นครศรีธรรมราชขึ้นมาไม่ใช้” แต่ค่าของเงินเมืองนครฯ กับเมืองสงขลาไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพราะต่างเมืองต่างก็มีอิสระเสรีที่จะทำเงินตราขึ้นใช้ และกำหนดค่าของเงินได้เอง

ค่านำเงินเมืองสงขลา เมื่อเทียบกับอัตราค่าของเงินปัจจุบันก็จะได้ดังนี้

๑๕ สตางค์	เป็น	๑ ก่อน
๔ ก่อน	เป็น	๑ โขก
๒ โขก	เป็น	๑ เหรียญ

ที่นำเอามาตราเงินก่อน - เงินโขก มากล่าวนอกเรื่องออกไป มีอยู่คราวหนึ่ง ได้ไปสอบถามค่าเมิกโรงมูชาครุหนึ่งชวา นายคาลังชี้แจงว่า ก่อนนี้ค่าเมิกโรงแสดงคิดครั้งละ “สะโกะตีมอกะหนีมี” หากคิดเป็นเงินปัจจุบันมีค่าเท่าไร แยกตอบว่า 1 บาท 25 สตางค์

คำว่า “โขกกับโกะ” “กะน้อยกับก่อน” ชวนให้สงสัยว่าเป็นคำคำเดียวหรือไม่ เพราะเมืองทั้งสองใช้

มาตราเงินอันเดียวกัน ถ้าคำว่า โกะ ตรงกับคำว่า โขก ก็มีค่าเท่ากับ 50 สตางค์ กะน้อยมี ตรงกับคำว่าก่อน “ลิมอกะน้อย” คือเงิน 5 ก่อน มีค่าเท่ากับ 75 สตางค์ รวมเป็นเงิน 1 บาท 25 สตางค์ มาพ้องกับคำที่นายคาลังบอกเล่าพอดี หากคำ โกะ หรือสะโกะ ภาษาถิ่นปัตตานีไม่นำมาใช้เรียกเหรียญบาทแล้ว จะไม่นำมาฝากให้ท่านผู้สนใจช่วยกันค้นต่อ

เบี้ยกะแปะใช้อยู่ได้ไม่นาน เกิดมีผู้ตั้งโรงกษาปณ์ผลิตเงินกะแปะ แข่งขันกับโรงงานของรัฐ ทั้งในพระนครและหัวเมืองต่างๆ มีทั้งโรงงานตั้งอยู่กับที่และเคลื่อนที่ได้ เพื่อหลบเลี่ยงการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ โรงกษาปณ์เคลื่อนที่นั้น ใช้เรือสำเภากล่นไปออกไปผลิตกลางทะเล แล้วนำมาขายส่งให้พ่อค้าย่อยอีกต่อ ว่ากันว่าแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ทางบึงกระดังงา เนื่องจากคิบุททาได้งัดเงินต้นทุนในการผลิตจึงถูกกว่า

เบี้ย - อัฐ ที่ผลิตโดยโรงงานราชฎารัณเอง ให้เป็นที่มาของคำว่า เก็ ใช้เรียกเบี้ยเรียกอัฐ ของปลอมแปลงว่า เบี้ยเก็ อัฐเก็ ของเก็ และเป็นเหตุให้ราชฎารัณไม่ยอมใช้เบี้ย ใช้อัฐ เพราะไม่แน่ใจว่า อันไหนแท้อันไหนเทียม คิวตี้มีผลการผลิตของคน ผู้เป็นเจ้าของภาษาคำว่าเก็ นี้แบบเนียนมาก เลยต้องเลิกใช้เบี้ยใช้อัฐกันแต่นั้นมา

วิกฤตการณ์เบี้ยเก็ อัฐเก็ เป็นสาเหตุหนึ่ง ซึ่งทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงปฏิวัติระบบเงินตราของไทย เลิกใช้มาตราเงินเก่า มาใช้มาตราเงินใหม่ โดยออกเป็นพระราชบัญญัติมาตราทองคำใน พ.ศ. 2451 และจัดทำสตางค์ออกใช้ทั่วพระราชอาณาจักร

ความเคยชินต่อการใช้เบี้ย ตลอดช่วงระยะเวลา 600 ปีเศษ ทำให้มีผู้ทำ เอาคำว่าเบี้ย ไปใช้ในความหมายต่างๆ

จนแพร่หลายในวงราชการ ใช้เรียก เบยหวัด เบยบ้าน
 นาญ เบยเลียง เบยกันดาร เบยประชม เบยกรรม-
 การ เบยปรับ เบยทำขวัญ และเบยดอก

วงการพนันม เบยบน เบยล่าง หมายถึงการ
 เสี่ยงเปรียบได้เปรียบคู่ต่อสู้ เบยโบก ข้อการพนัน
 ชนิดหนึ่ง บ่อนเบย เล่นเบย ขเบย และเบยที่ใช้
 เล่นหมากรุก

เบยวา เป็นที่นิยมนำมาใช้ เป็นเครื่องรางของขลัง
 เบยวาอยู่ในตระกูลเงินเหรียญโบราณของชาวชวา ชนิดที่
 มีรูปปั้นเทวดากับบุษบาภาโละด้านหนึ่ง รูปสมารและคูหะ
 อยู่ด้านหนึ่งของเหรียญเป็นที่นิยมของนักสะสมของเก่าและ
 นักเล่นเครื่องราง

ในคำนประเพณี มีคำว่า เบยบวงสรวง และเบยบน
 คังปรากฏในโคลงกระทู

ท	บาเทยนรูปเบย	บวงสรวง
ศ	รภมาลัยพวง	พห้อย
ม	หน่วยกระแจะจวง	เจมค้อ ศาลนา
ด	สตีเทพให้กล้อย	เกลอนพามาสม

และคำกลอนอิเหนาตอนหนึ่งว่า “ว่าแล้วจับเบยชนบน
 พลัน เบ็ดไก่สารพันจะบูชา”

ยังมีเบยอีกประเภทหนึ่ง เมื่อตกไปดินฐานบ้านเมือง
 โศก มักจะยังสวัสดิศความเศร้ามาสู่สังคัมและเศรษฐกิจเมือง
 นั้น นั่นคือ เบยป้ายรายทาง □

(ต่อจากหน้า 74)

ครุสามจังหวัดภาคใต้วันนี้

4. ให้มีรถราชการรับส่งครูที่ไปสอน จากตลาด
 ยะหาถึงโรงเรียนต่าง ๆ ในกลุ่มมาบังทุกโรงเรียน

ผลปรากฏว่าส่วนใหญ่ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถสนอง
 ความต้องการของครูได้ เพราะขาดกำลังตลอดจนถึงขาด
 ยานพาหนะ แต่ประเด็นแรกๆ ให้เจ้าหน้าที่คุมเส้นทาง

ตั้งแต่เวลา 8.00 น. จนหมดเขตราชการไว้ ทางฝ่าย
 เจ้าหน้าที่ตำรวจและ อ.ส. สามารถทำได้ ฉะนั้นโรงเรียน
 จะเปิดสอนตามกรณีได้เพียง 3 แห่ง คือ โรงเรียนบ้าน
 ยะหา โรงเรียนประถมสุนทรภรววม และโรงเรียนบ้านศาลา
 ต่อเมื่อทางการสามารถสนับสนุนประเด็นต่อมาได้อีก ใ
 โรงเรียนต่างๆ ในอำเภอยะหาก็จะเปิดสอนได้ตามปกติ

ปัญหาความปลอดภัย 3 จังหวัดภาคใต้ นับเป็น
 เรื่องสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นผลสะท้อนต่อภาวะเศรษฐกิจ
 สังคม ตลอดจนถึงการศึกษาก็กระทบกระเทือน นับเป็น
 ผลเสียหายต่อชาติอย่างแรง ฉะนั้นทางการซึ่งมีหน้าที่รับ
 ผิดชอบควรแก้ปัญหาให้ตรงเป้าหมาย ผู้เขียนขอเสนอ
 เสนอของสโมสรอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัง
 หวัดปัตตานี ที่มีไปดิ้ง วาพณ นายกรัฐมนตรี ขอความ
 ทอนหนึ่งมีดังนี้

1. ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและปราบปราม มี
 ความรับผิดชอบและประสานงานกันยิ่งขึ้น
2. ให้รัฐบาลทบทวนนโยบายเกี่ยวกับ 3 จังหวัด
 ภาคใต้อีกครั้ง และวางมาตรการแก้ไขเร่งรัดขาด
3. ให้รัฐบาลพิจารณาเลงโทษและขจัดข้าราชการ
 ที่สนับสนุนโจร

ศักราชใหม่เพิ่งเริ่มต้น ไม่ช้าไม่นานเมืองไทยจะ
 มีรัฐบาลใหม่ และจะมีผู้แทนราษฎรเข้าไม่มีปากมีเสียง
 ในสภา เพื่อช่วยเหลือความทุกข์ยากของประชาชน สิ่ง
 สำคัญที่สุด ปัญหา 3 จังหวัดภาคใต้อาจลดลงหรือเพิ่มขึ้น
 ท่านคงกล่าวกันว่ามิบทบาทสำคัญ และเชื่อว่าคงจะไม่มี
 เหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้นเหมือนกับครูทั้ง 3 และครูจำนวนหมื่น
 ที่ประสบปัญหาอยู่ทุกวันนี้ □